

■ **POSITION PAPER**

DATUM: 2 september 2019

ONDERWERP: Dalende/negatieve rente heeft vernietigend effect op huidig pensioensysteem

Dalende/negatieve rente heeft vernietigend effect op huidig pensioensysteem

De Pensioenfederatie is verheugd over de totstandkoming van een pensioenakkoord om het Nederlandse pensioenstelsel nog robuuster te maken en te moderniseren. Recente financiële ontwikkelingen zijn echter reden tot grote zorg.

De laatste maanden worden de financiële markten instabieler, zakt de rente verder tot historische dieptepunten en verslechtert de positie van pensioenfondsen als gevolg daarvan verder. Het door het kabinet overgenomen advies van de Commissie Parameters (Dijsselbloem) stelt de economische verwachtingen voor de toekomst neerwaarts bij, wat vanaf volgend jaar een *versterkend negatief* effect heeft op de ontwikkeling van premies, dekkingsgraden en opbouwpercentages van pensioensparend Nederland. Als gevolg van deze ontwikkelingen staan bij de pensioensector alle seinen inmiddels op rood. Onder meer de handelsoorlog, geruchten over nieuwe monetaire stappen van de Europese Centrale Bank én Brexit doen die seinen dieprood kleuren. We zien binnen korte tijd bijzondere dingen gebeuren. De Duitse rentecurve (voor alle looptijden) is bijvoorbeeld negatief en in Denemarken worden hypotheeklen met een negatieve rente afgesloten. Er is een extreme situatie ontstaan, die noopt tot overleg tussen de minister en de sector.

De effecten van de verder dalende/negatieve rente en strengere regels

Verslechterde situatie leidt tot meer en grotere pensioenverlagingen

De Pensioenfederatie vindt het verstandig dat het kabinet vooruitlopend op de invoering van een nieuw pensioencontract alvast regelt dat een dekkingsgraad van 100 bepalend wordt in plaats van 104,3. Dit betekent concreet dat

- verlagingen van pensioenaanspraken voor werkenden en uitkeringen voor gepensioneerden worden beperkt.

Onvoorwaardelijke verlagingen moeten worden doorgevoerd als een pensioenfonds binnen een periode van vijf jaar niet het minimaal vereiste eigen vermogen (MVEV) van 104,3% bereikt. De Pensioenfederatie verwacht dat volgend jaar voor ongeveer twee miljoen deelnemers een dergelijke verlaging doorgevoerd moet worden. Het is nu nog niet te zeggen hoe groot die verlagingen zullen zijn. Een momentopname in de zomer laat echter zien dat verlagingen van bijvoorbeeld 8% niet ondenkbaar zijn, zelfs al wordt op basis van nieuwe regels bepaald dat een pensioenfonds moet verlagen tot een niveau van 100 in plaats van 104,3. Dit illustreert de ernst van de ontstane situatie.

Het financieel toetsingskader kent echter ook voorwaardelijke pensioenverlagingen. Die zijn aan de orde als pensioenfonds niet binnen een periode van 10 jaar op het niveau van het vereiste eigen vermogen zitten (VEV). Miljoenen mensen worden geconfronteerd met een dergelijke voorwaardelijke verlaging. Dit is het gevolg van het neerwaarts aanpassen van de parameters waar pensioenfonds mee mogen rekenen. De Pensioenfederatie stelt het advies om de parameters te verlagen niet ter discussie, maar stelt wel vast dat als gevolg van de autonoom dalende rente, nieuwe parameters én op termijn een verlaging van de zogenoemde Ultimate Forward Rate een schrikbarend toekomstbeeld ontstaat. Voorwaardelijke verlagingen kunnen bij pensioenfonds gevolgd worden door onvoorwaardelijke verlagingen. Beide verlagingen worden niet op hetzelfde moment doorgevoerd, maar kunnen elkaar wel snel opvolgen. Een combinatie van verschillende soorten verlagingen is niet uitlegbaar, nog los van de complexiteit in de uitvoering.

De Pensioenfederatie acht het van belang om de nazomer te gebruiken om een gezamenlijk beeld van de situatie te krijgen met de minister. Daarbij bespreekt de Pensioenfederatie graag de uitkomsten van een analyse van de Pensioenfederatie. Die analyse ziet niet alleen op mogelijke verlagingen. De combinatie van rente, parameters en UFR heeft ook aanzienlijke consequenties voor de premies en opbouwpercentages.

De premie stijgt hard

Naarmate de rente daalt, wordt pensioen duurder. De verwachting van de Pensioenfederatie is dat de premies hard stijgen. Dit jaar enkel als gevolg van de autonoom dalende/negatieve rente, maar volgend jaar ook als gevolg van de nieuwe parameters. De stijging van de premie sec als gevolg van de nieuwe parameters is op basis van een analyse van de Pensioenfederatie tussen de 10 en 30%. Het betreft weliswaar een momentopname, maar wel een realistische inschatting.

Of de opbouw daalt fors

Het is de vraag of het wenselijk en haalbaar is om pensioenpremies met bijvoorbeeld 30% te laten stijgen. Die afweging moeten sociale partners, beroepsgenoten en pensioenfondsbesturen maken. Waar premies niet of beperkt kunnen stijgen, zal de opbouw van nieuwe aanspraken worden verminderd. Bij (C)DC-regelingen wordt in ieder geval duidelijk dat de opbouwpercentages die nog uit de afgesproken premies financierbaar zijn, eerder tussen de 1,3 en 1,5% komen te liggen in plaats van de 1,875% die tot een adequaat pensioen moet leiden. Ook dit is reden tot zorg en overleg.

Dekkingsgraden dalen stevig, klap van nieuwe UFR moet nog komen

Zoals eerder gesteld is het advies van de Commissie Parameters niet de belangrijkste reden van de zorgwekkende situatie die is ontstaan. De Pensioenfederatie vindt het wel belangrijk om alle consequenties goed in kaart te brengen. Zo leek de gemiddelde consequentie van een strengere UFR een daling van 2,5 procentpunt van de dekkingsgraad te betreffen. Ook die berekening van de commissie was echter een momentopname. Inmiddels is het beeld minder rooskleurig. Belangrijker is echter dat de consequenties per fonds aanzienlijk verschillen. Vooral pensioenfondsen met een jonge populatie worden per 2021 stevig geraakt door de aangepaste UFR. Bij die fondsen daalt de dekkingsgraad niet met 2,5%punt, maar met 10%punt. NB, dat is dus slechts het *geïsoleerd effect* van de nieuwe UFR. Die daling van de dekkingsgraad kan tot een stapeling van verlagingen leiden.

- **We staan voor een gezamenlijke uitdaging**

De Pensioenfederatie hecht er waarde aan om eerst een gezamenlijk beeld van de situatie en problemen te hebben. Het gesprek daarover moet volgens de Pensioenfederatie voorafgaan aan het denken in oplossingen. Duidelijk is wel dat maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat het stelsel wordt ondermijnd. Er is urgentie om tot handelingsperspectieven te komen die zowel de negatieve gevolgen op korte termijn waar mogelijk kunnen mitigeren én om in de toekomst gezond financieel beheer te kunnen voeren. Daarbij speelt ook mee dat de samenleving vertrouwen moet kunnen hebben in de transitie naar een nieuw stelsel. Immers een solide AOW in combinatie met een solide tweede pijler heeft het Nederlandse stelsel sterk gemaakt.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Richard Pauw,
06 50489442 of pauw@pensioenfederatie.nl